

Megjelenik a Társalkodóval minden héten kétszer: t. i. vasárnap és csütörtökön. Előfizetheti helyben a szerkesztő's kádó tulajdonosnál ur. utca 453dik sz. alatti Trattner-Károlyi ház első emeletében, egyebütt pedig minden királyi posta-hivatalnál. Az ausztriai birodalomba vagy külföldi tartományokba kivárató példányok iránt csupán a bécsi cs. főpostahivatal utján történhetik a megrendelés. Az Ertesítőben mindenféle hirdetésny fölvetetik's pontosan és jutányosan közölhetik.

Teljes számú példányokkal még szolgálhat a szerkesztőség.

FOGLALAT. Magyar- és Erdélyország (kinev megítéltetések's előléptetések. A' dunatiszai vizesatornáról. Legujabb mozgalmaink; a' B. P. Híradónak; somogy és vas megyei közgyűlések; budapesti napló: tudnivalók a' kisdudovai intézetek M. O. terjesztő- lpar-'s magyar gazdasági egyesületek részéről; kegyes alapítvány.)

Amerika (Texas bekebelesítési ügye a' képviselők házában szótöbbséggel eldöntve; Oregon-vidék fölötti viták.)

Spanyolország (illudéksértési esemény; egyházi javak; országoszerző földmérések a' vas pályavonalok ügyében.)

Anglia (folytatása Peel beszédének a' költségvetési terjesztvényt illetőleg.)

Franciaország (Titkos költség körüli kamrai viták; Páris város jövedelme's költsége jövő évben; marokkai hírek.)

Ertesítő.

Magyar- és Erdélyország.

Ő. es. 's ap. kir. fős. gr. Erdődy György Varasdme-gye főispánjának hivataláról lemondását kegy. elfogadni 's helyébe gr. Erdődy Jánost főispánna, 's mivel az imént nevezett mint helytartósági tanácsnok a' megye-kormány-zásban akadályoztatva van, Varasd megye főispáni helyettesévé gr. Pejaesevich Lászlót, eddig háni-táblai ülnököt; továbbá nyitrai főispánna gr. Károlyi Lajost ed-dig abauji főispánt; esanádi főispánna, Kállay Istvánnak mint kamrai hivatalnoknak a' megye-kormányzástól föl-mentése's díj-elengedése mellett, judv. tanácsos' ezim-mel díszesítettése után Aczél Antal eddig tornai főispánt; trenesényi főispánna Marezibányi Antal eddig árvame-gyei főispán-helyettesét; szatmári főisp. helyettesé: b. Vécsy Miklósnak saját kérelme következtében a' megye-kormányzástól fölmentése után Földváry Gábort eddigi esongrádi főisp. helyettesét; Vas megye főisp. helyettesé- vé: Czindery Lászlónak a' megye-kormányzástól saját kérelmére fölmentése után gr. Zichy-Ferraris Bódog es. k. kamarást; esztergami főisp. helyettesé: Uzovics Jánosnak azon hivatalnál fogva, mellyet a' létszemélyes főúrvényeszként visel, a' megye-kormányzástól fölmen- tetése után Andrássy József eddig k. helyt. tanácsos; tor- nai főisp. helyettesé: Bárczay József eddig kir. táblai ül- nököt; esongrádi főispán-helyettesé: Bene József ed- dig diósgyőri kamrai praefectust; árvai főispán-helyet- tessé pedig Zmeskál Móricz első alispánt méltóztatott legkegyelmesebben kinevezni; Pyrker László egri érsek és patriarehának pedig a' würzburgi egyetemétől nyert hittanári oklevél elfogadhatóságát megengedni.

Ő. es. 's ap. kir. felsége buzini gr. Keglevics Gábor magyarorsz. kir. főtanokot, komori b. Bedekovich Lajos kir. udv. alkanczellárt 's krivnai Lonovics József esanádi megyés püspök ő. exetiájokat sz. István ap. kir. jeles rendje középkeresztjével; ifj. Zichy Ferencz pozso- nyi váltótörvényeszként elnököt pedig szintazon rend kis- keresztjével díszesíteni, továbbá Hám János szatmári me- gyés püspököt, gr. Károlyi Lajos nyitrai 's gr. Eszterhá- zy Károly tolnai főispánokat b. titkos tanácsosságra emel- ni kegy. méltóztatott.

A' nm. magy. kir. udv. Kincstár Styewo Sámuel hal- mágyi k. sópajtáért saját kérelmére hasonló minőségben Bánfihunyadra; Halmágyra sópajtáorré Butyka Sámuel temesi k. kamra-igazgatóságú díjnokot; a' megürült so- horsini k. sópajtáorsz. pedig Szedoglavics Ign. es. k. hg.-Coburg huszár ezredbeli őrmestert alkalmazá.

Magyar tudós társaság. Emlékeztetbe hozat- tik, hogy a' XIII. nagy gyűlés által kitűzött ezen ter- mészettudományi jutalomtételre: „Kiváratik ha- zánk éghajlatának természetstudományi vizsgálatokon épült ismertetése, előadtván egyszersmind amannak hatá- sái a' növényi és állati életre;“ továbbá a' XIV. nagy- gyűlés ezen nyelv tudományi jutalomtételére: „Készítessék magyar ékes szókötés, azzaz 'stb.“; végre az ugyanez által kitűzött philozophia i feladásra: „Fejtessenek ki a' szabadság és társadalmi rend elméle- tei, állitassanak fel elvek, mik szerint azokat őszhang- zásba hozhatni, és adassanak elő e' tárgyról a' nevezte- sű bölcselők nézetei;“ a' pályamunkák beküldésének határpajna f. évi mártiusz 23ka, midőn azt írójá nevé- rejő pecsétés levélre hivatkozó jellegével alulírt veszi ál- tal. A' beküldött másolat, melly ki nem adatás esetében is az akademia levéltárában marad, a' nélkül hogy a' szer- ző a' munka sajátját jogát elveszténé, idegen kézzel és tisztán írva, lapozva és kötve küldessék. Ha a' jelgés le- vél felhontása után kitétszenék, hogy a' munka saját ke- zeírása a' szerzőnek, ez a' jutalomtól elesik. P e s t e n, febr. 28. 1845. Dr. S c h e d e l F. titoknok.

A' dunatiszai vizesatornáról. (Vége.)

Az elmondottak után meg fogja engedni t. Beszé- des József igazgató vízmérnök ur, kinek hazafui nagy fáradozásai 's érdemei minden hazafitól hála- datos méltánylást igényelnek, hogy az általa terve- zett pest-szegedi csatornára, mind költség mind ha- szon tekintetéből néhány rövid és egyszerű észre- vételt tessek.

1) Ezen pest-szegedi csatorna 21 1/2 mérföld- nyi hosszu, a' solti oldalcsatorna 6, a' esongrádi pe-

dig 5 's ha chez vesszük a' czibakházi-gyulai esa- tornát is, melly mintegy 13 mérföldnyi, tesz a' esa- torna egész hossza 45 1/2 mérföldet: és így 20 mér- földdel hosszabb ez, mint a' pest-gyulai; 20 mérföld- nyi csatorna-készítés pedig sok ám költség-pótlék- nak ott, hol az egész 25 mérföldnél nem több.

2) Ezen csatorna több mérföldnyire sivatagos homok-vidéken vonul keresztül, melly a' csatorna jó karban tarthatását a' t. költségessé teszi; holott a' pest-kécskei csatorna vonalán találkozó homokos rész ehez képest számba sem vehető.

3) Izsákig, melly Szegedhez 11 mérföld, olly pusztaságokon megy keresztül, mellyek nagy ré- sze terméketlen 's ez okból néptelen is; ellenben a' pest-kécskeinek vonalához közel fekszenek váro- sok és helységek, mellyek a' csatorna-ásáshoz sok- féle segélyt nyújthatnak.

Most már lássuk remélhető hasznait e' szege- di csatornának. Jól megjegyezvén, hogy az arad- szatmárnémeti 30 mérföldnyi csatorna itten tekin- tetbe és számba nem jöhet, sem annak használata, melly a' nagy tervnek csak mint későbbi kinövése te- kintethető, a' gyulapesti csatorna által azonban még ez is célszerűbben lenne használható.

A' szállítási célútt Szeged vidéke és a' dunatisza-közi csatorna melléke körül forog. A' hol szükség megjegyezni, hogy a' mennyiben ezen csatornát környező városok és helységek a' Duná- hoz vagy Tiszához közel esnek, ezen folyamok ál- tal most is tudnak nagy részben magokon segíteni, 's a' Tiszán Szegedre, innen Török-Becsére; a' Dunán pedig Pestre szállíthatják termékeiket. Ezekre nézve tehát csak nagyobb kényelem szerze- tethetnek akkor, midőn a' tiszántuli aranykalászos középső rész nagyobb részben esős időkben moz- dulni sem tudna. Nem tudhatna pedig, mert B. ur terv- szerint a' leghaszonvehetőbb térségről, melly a' Körös és Maros közt fekszik, nincs kellőleg gond- skodva, holott azt hiszem, hogy a' szarvas-tök- komlósi oldalsatorna, melly ezen vidék belső köz- lekedéseinek alapja, el nem maradhat: mert a' esa- torna csak melleslegesnek 's transitóul tekinthető a' Dunatisza közt, 's fő cél benne a' tiszántuli rész és Erdély.

Mi most már a' szegedi csatorna azon vidékeit illeti, mellyek a' Duna 's Tiszától távolabb esvén se- gély nélkül vannak, 's mellyekből a' csatorna jöve- delmet várhatna, ezekre megjegyzem, hogy olly kietlen homok-térség egy rakáson, mint a' szanki, felső-monostori, jakabszállási, bugaczi, kőncsögi, ágasegyházi, orgoványi, kaskantyúi, bócsai 's a. t. nem hogy csatornára volna méltó akkor, midőn ezt termékeny vidékeken lehet országos célhoz készít- tetni — sőt kikerülendő. — Összeséggel is tehát 4—5 mezőváros az, melly e' csatornát Szegedtől Pestig mintegy rászorulva használhatná.

Való, hogy B. ur épen ellenkezőleg okoskodik, midőn azt mondja, hogy épen azért szükség e' kiet- len homokságot csatornával ellátni, miszerint inger legyen a' homokok beerdősítésére 's meghasználásá- ra. Ezen gondolatot magában véve nagyon is hely- benhagyom, de a' körülményektől függesztem fel, nem is érintvén, hogy mikor lehetne még ezen erdők- et vágatni, 's Pestre szállítani?

Ime ha a' pest-kécskei csatorna vonalára te- kintünk, szintugy vannak ennek mellékin roppant homok-táblák a' termékeny földek éshelységek közt, mellyek beerdősése épen olly hasznos az országra, mint az orgoványi homokoké. Ugyanis mellékén van a' pakonyi, pótharaszjtjai, ócsai, kakucsi, vasadi, nyáregyházi, gyóni, örkenyi, mizsei, mikebudai, csemői, nyárs-apáti, homoktáji homok, mellynek nagy része már be van ültetve, nagy része nincs. A' mi be van ültetve, annak használta olly csekély, hogy e' télen a' monori takács 5 v. fton 62 koci galyat vett etsic porro. *) — Szükség tehát itt is az inger,

*) Erős Ferencz és János 's még néhány álló lakos pedig egy társaságban 11 fr. 22 váltó kron 26 koci fát vettek, de így vettek sőt hiteles jelentés szerint még ezek- nél olcsóbban is a' monoriak, vasadiak, vécésiek, néme-

hogy az ültetetlen részek annyival sebesebben vál- hassanak erdökké. Hány négyszeg mérföldet tehet- nek ezen beültetett 's még beültetendő homokok, bizonyosan nem tudom; de az való, hogy a' pótha- rasztjai homok csak maga is 2000 hold 1600 □ öl- lel. 'Sugy vélem hogy az elszámolt határok homok- ja alkalmasint teend összesen 2 vagy 3 négyszeg mérföldet.

Továbbá ezen csatorna-vonalon állnak két fe- lől derék tölgyerdők: ugymint a' pótharaszjtjai fél mérföldnyi hosszúságban, és ha a' vele összeérő ka- kucsi erdő hozzávételük, három negyed mérföld szélességben. Ezután a' hartyáni fél mérföld hosz- szan, 's ezzel átalellenben a' Kelemen erdő több mint egy negyed mérföldnyire nyúlva. Tovább a' vatyai 's ezzel átellenben a' vacsi egy mérföld hosz- zuságban, mellynek háta mögött a' gyóni és örken- yi erdők vonulnak. Ezen alul egyfelől a' mikebudai másfelől a' mizsei tölgyerdők, mellyekkel majd é- rintkezésben van a' körösi ugynevezett nagy er- dő és Pálfa j a.

Ha tehát arról van a' kérdés, hogy Pestre fát lehessen szállítani, itt várják a' csatornát e' derék tölgyerdők és nyarasok, 's nem kívánják hogy nö- véseikre a' csatorna várakozzék. 'S mire ezek ki- fogynának, az új homok-ültetések és ültetendő er- dők már készen állandának fejsze alá és csatorná- ra. — Miszerint fa-szállításra nézve is ezen csator- na-vonal, mind a' társaság mind az ország haszna tekintetéből, célszerűbb. Mert vajmi sokat kellene a' hosszu csatornára költskezni a' vállalkozó társ- saságnak azért, hogy Orgovány, Bócsa 'stb. beer- dőtethetnek, holott itt az egyenes és legrövidebb vo- nalt e' végett nem szükség nagy költséggel hosszab- bitani, 's még is cél érték mind a' javításra, mind erdők nyeresére. Legyen szabad nem elménekez- dül felhozni egy példát. Ezen két vonal közti kü- lönbőség olly formán jó ki, mint azon gazda tette, kinek 4 jó és 4 emelgetős lova van: 's a' 4 emelge- tősnek azért adabrákot és szénát, hogy ha lábra kaphatnának, majd be fogja akkor a' mikor, a' 4 jó lovat pedig azért nem abrakolja, mert már ennyinek nem jut abrak. De azután sem a' 4 jó ló nem mehet ugy mint kellene, sem a' 4 emelgetős nem adja meg a' zab árát.

Ismételjük tehát, hogy a' pest-gyulai csator- na csak 25 mérföld, és a' szarvas-tökmlósi 7, ösz- szesen 32 mérföldnyi. 'S ez által Arad, Békés, Csa- nád, Csongrád közép vidéke is szerencsésítettik a' közlekedésben, holott Beszédes ur terve szerint ez áldott földtől megfosztva maradna. Ismételjük, hogy Pestmegyének és a' Kis-Kunságnak e' csator- na vonalában eső 6—7 mérföldnyi homok és kietlen vidéke csak más hasznosabb részek elmellőztetési- vel nyerhetne, de bezzeg a' társaságnak ugyan bor- sosan fizetné meg költségeit e' csatorna! Ismételjük továbbá, hogy Félegyházához ezen csatorna csak olly távolságra esik mint Csongrád, és hogy Kec- kemét közelebb van N.-Köröshöz, mint Beszédes ur csatornához: következőleg, hogy ezen csatorna illy hosszu része csekély jövedelmet hajtana. A' mi pedig ezenföül van is, ugyanannyi hosszúságban jövedelmezésre nem is hasonlítható a' pest-kécskei csatornának ugyanannyiad részéhez. És még is a' pest-szegedi csatorna 45 1/2 mérföld, midőn a' pest- gyulai és szarvas-tökmlósi együtt csak 32. Pedig 13 mérföldnyi csatorna ha emez adatnék: belőle a' n. varad- szat. németi csatorna is 3 mérföld híján ki- telnék 's mind ez mennyivel lenne célszerűbb Be- szédes ur tervénél kivált akkor, ha Tökmlóstól N.- Lakig a' Marosba vitetnék a' csatorna, 's Torontál és Temes leggazdagabb része is ide szállítandá

diek is, pedig lakhelyeikhez nem több mint fél v. 3/4 mér- föld távolságra, Pesttől pedig 3 3/4 mérföldnyire! sőt a' gyáli vendégfogadós, felesége szája vállomása szerint 8 fr. 40 kr. váltón 33 koci fát vett olly helyen, melly Pest- től 3 órányi távolság! — Ennél sem Orgoványon 's tán Amerika ő. s erdeiben sem lehetne olcsóbban fához jutni! — Kell hát e' vonalon is inger a' javításra, Pest alatt, 's ezután majd tanácsosabb lesz Kaskantyút is meghasz- nálni. —

termékeit, 's még ekkor sem lenne több az általam tervezett csatorna oldalcsatornáival együtt 36 mérföldnél, midőn az egész tiszántuli résznek Bácsággal együtt minden termékeire legezészerűbb közlekedést nyújtana. Legezészerűbb közlekedést mondok, mert számba kell ám venni, hogy folyó víz ellenében 6 ló von annyit mint álló-vízen egy. Már pedig Beszédes ur tervezete szerint 32 1/2 mérföldnyi hosszúságon kellene víz ellenében vontatni, midőn az általam tervezett csatornákon álló-vízek en. A' mi ismét nem csekély kedvezmény évenként. —

De megjegyzendő itt még az is, hogy Cibakházától Csongrádig talán nem is lehet az évek némely részeiben terhet szállítani, ha ugyan úgy volna! Végre ezekhez járul még azon észrevétel is, hogy ha csakugyan lenne valami valaha a' fümei vasútból, akkor a' szegedi csatorna, melly leginkább számíthat a' Bácság termékei szállítására, megfosztatandék a' legnagyobb haszontól. Mert hogy a' Béga és Ferencz-csatornákon könnyebb Eszékhez jutni, mint Pestre kerülve szállítani, senki sem fogja tagadni, holott ellenben a' pest-gyulai csatornának Erdélyből 's a' felső és középső tiszántuli részről ekkor sem esonkulna jövedelme. Szóval előttem az látszik fő hibának ezen pest-szegedi csatorna-tervénél, hogy ennek nagy része, mellynek Arad, Békés, Csanád és Csongrád, víztől távolabb eső, vagy közép részeit kellene segíteni, a' pestmegyei homokokra van vesztegetve.

2dik remélhető haszon a' pest-szegedi csatornából a' sok malom, mihez természetesen a' csatorna vízfolyása kívántatik.

Nem jártam soha Szegeden, de ha szabad térképekből itélni, úgy látszik, hogy a' Maros, Tiszába szakadásánál vagy egyenes sarkot csinál a' Tisza folyásával, vagy talán még ennek ellenében is ömlik be. Ha ez így volna, akkor nem lehetne eléggé esudálkozni azon elfogultságon, melly eddig észre nem vette, hogy ez a' Tisza folyását szerfelett akadályoztatja 's ezen visszahatás legnagyobb befolyással volt, hogy a' különben is csekély esésű és lapályokon csavargó Tisza árvájával olly tömérdek jó földeket elborítgata, 's még sem jutott eszibe senkinek a' Maros torkolatának beömlését a' Tisza folyása mentére vezérteni.

Most már Beszédes ur térképéből úgy lehet ki-venni, hogy a' pest-szegedi csatorna torkolata a' Marosénak ha nem épen átellenében is, de bizonyosan ahoz közel van és pedig a' Tisza-folyással egyenes sarkokra. Tudjuk, mit csinált eddig a' Tiszaár, hát ekkor mit fogna tenni, ha egyfelől a' Maros jobbra, másfelől a' csatorna befolyása balra ütné ki sodrából! Illy roppant két akadályhoz járulván még a' Dunavíz mind itt, mind Csongrádnál, és azon tömérdek fővénnyel meg, mellyet a' homoktengeren futó csatornafolyás hányna a' Tiszának különben is lassu esése elibe gátul — illy roppant homok-zátony mondom, melly a' folyam medrében is meg szokott fenekleni, kérdeni lehet: nem fogná e' a' Tisza kiöntéseit hatalmasan elősegíteni, — 's van e' emberi erő, melly azután a' Tisza és Sár réteit lecsapolhassa? — 's könnyű átlátni, hogy a' malmokból remélhető haszon, az általok vagy véggettök okozandó rémitő károk ellenében még csak számba sem jöhet. Különben is a' hajózható csatornákra épített malmok mint kártékonyak Franciaországban felsőbb rendeletek által megtiltattak.

De hátra van még az is, hogy Beszédes ur malmai nem kamatoznának kívántatólag, mert a' csepeli Duna soroksári ágának két partján vannak Soroksár, Haraszti, Taksony, Pereg, Laczháza, Áporka, Dömsöd, Dab, 's a' szigetben Beese, Ráczekeve, Sziget sz. Márton, Csép és Sziget-sz. Miklós-nak dunamalmai. Ezeknek egyre másra lehetnek mintegy 150 malmaik. Azonban a' soroksári molnárok folyamodást nyújtának t. Pestmegyéhez, hogy mivel a' Duna folyása olly lassu ezen Dunaágon, miszerint három annyi idő kívántatik az örléshez mint a' promontóri Dunaágon, adójokból engedtetnék el, mert a' Duna ereje a' promontóri ágba vág. 'S vajjon mi lesz akkor ezen malmokból, ha Pest alatt a' csatorna végett a' Dunán ér vágatják? — Illy körülmény közt a' mit nyernék a' réven, elvesztenők a' vámon. Azonban legfőbb rossz itt a' Tiszába ömlendő Dunavíz, melly a' Tisza vidékére ollykor édes tengert varázsolna.

3dik haszon lenne a' pestmegyei turjányok lecsapoltatása. —

Erre nézve azt jegyzem meg, hogy Beszédes ur ezen turjány kiszárittatását egy 5 1/2 mérföldnyi gáttal véli eszközölhetőnek, melly Ordasházától Dunaveseig lenne hányandó. Ezen tehát a' solti oldalcsatorna keveset segítene gát nélkül; ha pedig gát leend, a' csatorna nem szükséges, mert ha a' gát elkészítették, a' Sörjeg-turjányon végig huzandó és Sükösd táján, hol már a' Dunavíz tükre sokkal alacsonyabb mint Ordasházánál, a' Dunába eresztendő árokkal ezél éretnek. A' mi mindössze is nem hajózható csatorna gondja, hanem a' megycé és földbirtokosaké. Kik között mivel találkoznak fal-török is, ide csak egy szigoru törvény kell, melly az itteni földbirtokosoknak ezt mondja: „gát és árok kell 's fizessetek a' földbirtok arányában, melly a' Duna kiöntéseinek ki van téve és a' hasznossá fordítandó turjány mennyiségéhez képest 's nem lesz turjány.“

Egyébiránt ezek csak egyszerű észrevételek 's meglátjuk, mennyire állják ki a' próbát, minden esetre fentartom a' fentartandókat.*) Balla.

Legujabb mozgalmaink. A' B. P. Híradó nem barátja a' védegyeletnek tán főleg azért, mivel ez egyesület már benső alkotásánál fogva nem véli alkalmasnak arra, hogy a' gyarmatosítást azon mértékben, mint a' mondott lap szeretné, eszközölje. Az el nem fogult hazafi, ki tulemelkedve a' napi érdek szük körén, magash szempontból képes vizsgálóra venni hazája jelenét, 's a' jelenből fejlődő jövőt — nem tekinthet aggodalom nélkül ezen törekvést jellemző irányra, 's önkénytelenül is azon kérdésmérül föl lelke mélyirül: mik lehetnek a' működési okfők, mellyek az ottan egyesített erőket arra bírták, hogy valóban gyöngye nemzetiségünknek ha megdöntésére nem is, legalább gyöngébbítésére munkálkodjanak? — Valóban szomorú állapot, 's ha meg nem volnánk győződve a' fölül, miként e' törekvésnél nem a' szándék nem a' benső akarat, hanem a' kívülről köleszött nézetek, a' körülmények hijányos áttekintése 's a' viszonyok-követeléseinek tévesztett fölfogása érdemelnek hibásítást — kétségbe kellene esnünk szebb jövőnk fölött, látván hogy épen azok kívánják siettetni vérünk megtörését, fajunk végfölválasztását, kiktől mind a' történeti mult nagyszerű emlékeinél fogva, mind pedig azon kitünő polgári állás következtében, mellynek alkotványunk védszárnyai alatt mai napiglan örvendenek, — méltán megvárhatnók, hogy hű örei 's ha szük-ség, védőjü legyenek a' nemzetiségnek, mi nélkül a' magyar egykor elkövetkező nagyságáról még csak álmodni se merjen.

Nem javulhatjuk tehát a' B. P. Híradó azon irányát, melly képes volna felejtetni vele főnállhatásunk 's jövő nagyságunk egyetlen föltételét, a' magyar nemzetiséget csupán azért, hogy anyagi kényelmekben szükölködő hazánk — nem tagadhatni — sulyosan megnehezült szüksegein valamiképp segíthessen. Anyagi tekintetben, igaz, szerfölött hátra maradtunk, 's igen sok nélkülözésbe, kitarító önmegtagadásba fog kerülni e' részbeni hijányainknak csak némileges helyre pótlása is; ámde azért még nines itt a' végsőségek ideje, midőn nem arrul van többé szó, hogy mi szabjuk ki a' föltételeket, mellyek mellett alkotványos nemzeti létünk további fejlesztését 's tökélyesbítését eszközölni hisszük és akarjuk, hanem inkább csak az iránt fogunk megkérdezteni: készek vagyunk e' lemondani annak további védelmezésirül, mit megvédni immár képesek nem vagyunk, 's inkább transzactio útján tartani meg valamit, mint a' nélkül mindenből kiforgattatni.

Anyagi jóllét épen egy céljai közé tartozik a' társas együttlétnek mint a' szellemi, e' részben tehát mi is mint bárki más józanul nem állíthatjuk, hogy a' szabad függetlenség melletti didergés koplalás valami irigylendő helyzet volna, azonban ki kell, még pedig leplezetlen meghátározottsággal mondanunk, miként mi még az illy szegény szabadságot is többre tudnók becsülni bárminő anyagi kéjekenél, ha ezek egyedül jobb részünk nemesb igényeinek és szabadságunknak földáldozásával volnának elérhetőek. Míg a' nemzet sza-

*) A' nyomasan előadottaknál fogva minden szempontból kívánatos sőt szükséges, hogy ez értekezésben hatalmas gyámokokkal vázolt csatornavonal mind Beszédes ur mind a' dunatiszai csatorna-létesítésben munkás egyesület vagy választmány által meghivatandó külföldi intéző mérnök teljes szigorúsággal vizsgálja meg: melyik csatornavonal ezészerűbb 's ennél fogvást ajánlatosb? A' szerk.

bad 's bir annyi erkölcsi erővel, hogy szabadsága értékét fölfogni 's méltányolni képes, nem kell addig kétségbe esnie nagygyá emelkedése iránt; nem is oda kell illy körülmények közt intéznie munkásságát, hogy a' hajótöréssel fenyegető veszély közben — csak hogy hullámon fölül tarthassa naszádját — nyakrafőre habok mélyire hánnya legbeesésb kinceit is; hanem hogy rendületlen férfias állás és benső nyugalom közepett szemügyre véve a' teendők sorát, biztos révbe vezérelje a' homak hullámkánykodtatta bárkáját.

A' B. P. Híradó úgy látszik minden áron anyagi jóllétet akar, 's törekvései végezeljéként nem annyira szabad mint inkább „virágzó népet“ lát maga előtt; 's azért igen természetesen nem sokat látszik hajtani ollyas beszédekre, mellyek a' nemzet magash szellemi érdekeit emlegetik, 's mindenekelőtt ezek biztosítását tartják szükségesnek. Ha egyedül állana, 's kivüle senki más nem vágódnék epedve a' főnérintett végezeljánt, tehát ha nem kellene attul tartanunk, nehogy az ő irányá elvégre valamely hatalmas fractio cselekvési irányává váljék: nem szólalnánk föl ellenében, 's hagyónk működni az illetőket kitűzött céljuk felé; úgy azonban, mint az illy dolgok jelenleg állnak, figyelem nélkül hagyni az illetén szándékot vétkes hanyagság, bünös könnyelműség volna. Ugyanis tekintsük a' dolgot közlebről. Az ugynevezett 'nemesi rendet' hazánkban a' főpapság, fő urak, a' közép 's alsó nemesség képezik; mi és miként történnék Magyarország fölvi-rágása ügyében, ezek tettleges befolyása mellett határozatuk el, 's valamint hazánk multja csak róluk beszél, szintazonképp hazánk jelene 's jövője is legnagyobb részt ezek kezeiben van; — szerfölött sok, talán mondhatnók — majd minden attól függ tehát, millyen ezek mostani állapotja, 's minő kapcsolatot látnak e' rend leg több tagjai Magyarországi jövője és saját jövődjük között. Az idők százados folytában annyira tágultak ezen rend külön fokozatait összefoglaló kapesok, miként ma már sokan a' rend kebléből megtámadtathatóknak hiszik a' fensőbb vagy alantabb fokuk érdekeit a' nélkül, hogy e' tettök által saját érdekeiket hinnék a' megtámadók veszélyeztetve lenni; mi ből kitétszik, hogy szorosán véve nem attól függ Magyarországi jövőjének mikénti alakulása, minő kapcsolatban képzele a' nemesi rend saját kiváltságos állását az összes nemzet jövőjével, hanem inkább attól, mennyire képesek ezen rend egyes osztályai összhangzásba hozni külön érdekeiket először egymás irányában, aztán pedig a' haza közérdekeivel.

Messze vinne célunktól, ha ezen osztályérdekek ismétetésibe bocsátkoznánk; ezt jobb alkalomra halasztva most csak azt kívánjuk némileg közlebről szemügyre venni, millyen ezen osztályok állása anyagi jóllét tekintetében? A' közjóllét alapja Magyarországon: földművelés; a' föld legnagyobb része a' kiváltságos rend kezei közt van, a' „kiváltságos szó“ által ide értetvén a' kir. városok és szabad kerületek ingatlan birtoka is; a' kir. városok, tán Debreczent, Kassát, Sopronyt, Szabadkát, Szatmár-nemetit, Szegedet kivéve — földbirtokkal tulságosan ellátva ninesenek, a' szabad községek népessége folyvást növekszik 's így kelletén tül fölösleg itt sem mutatkozik, ennél fogva a' földbirtok tulajdoni joga, tehát az anyagi jóllét alapföltelele majd kizárólag a' nemesi rendet illeti. Tekintve ezen rend külön osztályait lehetlen észre nem vennünk a' mutatkozó lényeges különbségeket; ugyanis az egyházi javak ugyszólván ma is azon állapotban vannak, mellyben eredetileg voltanak, t. i. menten minden idegen beavatkozástul; a' magyar főpapság ma is épen egy egyedül közvetlen ura ezen jószágoknak mint volt hajdanta, mi mégnagyobb nyomatékot nyer azon körülmény által, miszerint a' clerus Magyarországon magyar szellemű 's magyar érzésű lenni soha meg nem szünt 's minden időben a' kor és haza szüksegeihez képest jeles dicső tagjai számos áldozatot tettek az emberiség 's nemzet oltárára. Egészen másként áll a' dolog, ha a' nemesség azon osztályát tekintjük, melly újabb időkben közönségesen aristokratia név alatt szokott említettetni, 's melly Magyarország világi nagyait foglalja magában; — itt a' földbirtok roppant adósság terhe alatt nyög, magok az egykor hatalmas birtokosok — kevés kivétellel — idegen tőzsrék zaklatásának vannak kitétetve, 's nem ritkán az öcsalád ivadékának alig van egyebe hisztóriai névnel — 's emlékeknél. A' közp-rendü birtokos nemesek közt — részint egyre növe-

kedő fényezésünk részint saját szerű kereskedési viszonyink 's mondhatnók teljes elszigeteltségünknel fogva — újabb időkben szinte ritka tünemény az olyan, kit adósság súlya nem nyomna. Mi pedig az alsó nemességet, a 'boeskorosnak' gúnyolt számos osztályt illeti, itt leginkább azon okból, mert törvény útján annak idejében a' nemesi birtok-fölösztáhatás hatáiról (minimumról, mit gróf Széchenyi István már egy évtized előtt oly hatalmas meggyőző okokkal fejtegette Pestmegye Rendei előtt 's Társalkodókban) gondoskodva nem volt 's most sines, de ezen osztály elhibázott neveltetése következtében is — nem annyira eladósultakkal mint földhöz ragadt szegényekkel találkozunk; azok pedig, kik még most e' részben talán kivételek — olly viszonyok közt, mint az eddigiek, előbb utóbb hasonló sorsra fognak jutni.

Ezen néhány fővonalból — habár országszerte tudva nem volnának is — látható azon rend állapota, mellynek kezei közt van az anyagi közjólét fő 's majd egyedüli forrása; láthatni, miként ezen rend külön osztályai 's ismét az egyes osztályok tagjai legnagyobb részt súlyos viszonyok közt sanyalódnak, és várva várják azon jöltevő kezét, melly e' viszonyokat aként rendezze, hogy a' már majd elviselhetlené vált terhes állapotot valamiképp könnyítve legyen. Egy osztály őrzi meg, mint főnebb láttuk, nem csupán a' függetlenséget, hanem alkotmányos viszonyink mellett az anyagi jöllet alapföltételét is: az idegen befolyástól 's adóssági tehertől menten maradt szabad földbirtokot; a' többi osztály nagyobb kisebb mértékben elveszté szabad független állását 's noha európai értelem szerint nem is vesznek még részt a' közterhekben, már is annyira terhelteve érzik magokat a' pénzaristokrácia békóji által, miszerint atól tarthatni, nehogy a' nyomás folyton így növekedvén elvégre készek legyenek anyagi jöllet fejében eldobni magoktól azon szabadságokat, mellyek az eszméletre ébredt európai nemzetek küzdelmeinek végeztéljé teszik, de a' mit mi magyarok súlydetségünknel fogva nem hogy kiküzdeni bíránk, de még megtartani is képesek alig vagyunk.

Gondolja ide az értelmes olvasó ama' törekvéseket, mik országgyűlés előtt és alatt az egyházi rend irányában tapasztalhatók valának; e' törekvések célja nem volt kisebb, mint egy részben e' l'v' enni a' papi jószágokat, más részben meg, hol csak lehet, megszorítani csonkítani a' clerus alkotmányos igazait. Ha mindezt röviden öszszefoglaljuk, megnyugodhatunk é hazánk jövője iránt, midőn látjuk hogy egyfelől azok kizárata vagy alkotmányos jogaik gyakorlásábani korlátoztatása vétett munkába, kik — mivel az alkotvány-adta javakat leghevesebben megörzeni szerencsések valának 's kik ennélfogva azokat érdemelt mértékben élvezik is — leginkább védhetnék — független helyzetüknél fogva a' haza és nemzet magasb érdekeit; más felől meg a' minden oldalról megtámadott nemesség aggódva tekintget maga körül, 's kész tán föltétlenül követni a' legelső, ki előállva így kiált: utánam! ha szegénységtek bilincseiből szabadulni 's gazdagokká lenni akartok!

Ezen nézetek birtak minket arra, hogy a' fennemlített irányt veszélyesnek nyilatkoztassuk; nálunk minden elem ingadozásban van, 's ha az első hatalmas lökés megtéttett, nem leendő erő, melly a' kimozdított elemek rohanó folyását megakasztja v. épen más irányba vezesse. A' magyar clerus egészen elnem szakíthatja magát a' többi osztálytól, főleg miután divattá vált, azt hol és mikoresak lehet, gyanúsítani; ha tehát a' B. P. Híradó meggyőzi Magyarországot, eladósult nagyait 's nem kevésbbé eladósult közép-nemességét, miszerint anyagi hasznokra tarthatnak számot, ha a' gyarmatosítást minden különbség 's tartalék nélkül pártolják 's erejükhez képest eszközölni segítik: bizonyos lehet benne, hogy a' gyarmatosítás el fog következni. A' reménylhető anyagi haszon kimutatása szerfölött nagy munkába épen nem kerül tekintve a' haza nagyobb földbirtokosait, főleg azokat, kik az alföld pusztá téreit bírják; sőt megtörténhetik, hogy a' mondott lap 's híveinek sikerülend List Fr. tr 's mások segítségével olly tanokat is elmondani, mik az újdonságon kapó magyar közönség nagy részével elhitessék, miszerint List hazájabeli telepek beszállítása által nemcsak egyesek vagy egykét osztály pillanatnyi haszna fog elérni, hanem a' haza minelőbbi fölvirágzása is fogna okvetlenül követni a' gyarmatosítást. Mindezt okokkal sőt tán számszerű adatokkal támogatva is

megmutathatja B. P. Híradó; azt azonban hogy mostani viszonyink közt tartalék 's föltét nélküli gyarmatosítás nemzetiségünk 's töle elválaszthatlan alkotmányos szabadságunk csorbítása vagy tán épen semmivé tétele nélkül megtörténhetik, hebizonyítani soha nem fogja.

A' B. P. H. tehát nem pártolja a' védegyeletet, de ezt nem is teheti a' nélkül, hogy vagy saját elveit megtagadja, vagy a' védegyelet eltérve azon iránytól, melly ipar és morális erő fejlesztését 's véruink ez utoni szilárdítását kívánja eszközölni — azon vágásba lépjen, mellyet számára a' mondott lap kijelöl; ez utóbbinak megtörténését nem remélljük; amazok e' részbeni megváltozását pedig alkalmasint hasztalanul ohajtanók, miből természetesen következik, hogy mi, kik kizárólag egyik félhez sem tartozunk, folyvást figyelemmel kísérjük e' két külön irányu tényező munkálkodását, fölleplezván a' kártékonyt és ártalmast akár egyik akár másik résznel mutatkozzék illyesmi, egyszersmind pedig szívesen kiemeljük 's méltányoljuk a' jót hasznost nemest, bármelnyik oldalról érkezzék is. Az illyen cselekvést, bizonyos urak, kik daczára honunk magyaros elmaradottságának, mindent francia színben szeretnek látni — rendez-vous-féle szereplés nevével bélyegezték meg, hihetőleg azon vélekedésnél fogva, miszerint ez elbélyegzés azon fölül, hogy a' dolog természetét — a' szereplő sajátosság magaviseletét kijelöli, még valami jó elmességet is foglal magában; — „legyen nekik az ő hitök szerint, 's ha ők ugy vannak meggyőződve, hogy jobb hanyathomlok előre rohani tuskén bokron keresztül, 's ezen bakugrások közben tépni szaggatni mindazt, mit magokkal visznek, sőt örökké kitétetve lenni megbotlás vagy végképeni elbukásnak — ha hiszik hogy az illyetén szereplő büszkén állhat meg a' nemzet színe előtt, 's gyáva, ügyetlen, félték 's isten tudja még minő czimékkel illetheti azokat, kik látják ugyan a' végcél, melly felé intézendik lépéseiket, de azért folyton figyelemmel vannak azon ösvény kanyarulatira, melly a' kitűzött célhoz vezet, 's nem felejték soha, miként azon nagyszerű ügy, mellynek bajnokivá esküdtenek, nem kevésbbé igényel szemes ovatozást, mint bátor magaelzánást — ha azon félfrancia fél-magy. uracsok ekként gondolkodnak, mi az ő gondolkodásukat megváltoztatni hasztalanul ügyekezzenek, azért illyesmire időnk 's erőnk nem pazarolhatjuk, annyit azonban tenni fogunk mindenkor — 's ezt tennünk hazafini kötelesség érzete parancsolja — hogy ha tévesztett irányban látjuk őket haladni, először ugyan őket de egyuttal a' közönséget is figyelmeztetjük a' hibás eljárás iránt, 's ovásunkat nyilvánítandjuk mindenollyas törekvés ellenében, melly egyoldalú fölfogás következtében közvetlen az illető cselekvők fejére hoz ugyan kudarcot, közvetve pedig nem kellő uton bitorolja azon szabadságot, mellyet alkotványos hazánk közügyek megvitatása körül egyes polgárainak nyújt vagy enged; ezt tennünk nem egyedül felebaráti érzelem de haza iránti kötelesség is parancsolja.

XX A' Budapesti Híradónak. Tegohorszky ur, ki utolsó munkájában (Ueberficht des öft. Handels) felhozott adatait, mint tudva van, csakugyan azon „hivatalos“ kutforráshól merítette, mellyből a' budapesti Híradó is — ezek hivatalossága daczára is néhány a' vám-tarifákban kiszabott becsértéken (Schätzungsverthe) felakadni merészlett, minek következtében kitétszik, hogy Magyarország a' külföldnek 7 millióval többet fizet — mint a' „hivatalos adatokban“ kimutattatik, mit azonban a' B. P. Híradó czáfólasra nem méltatott, valamint annak több más, általunk a' Jelenkor 13ik számában idézett észrevételeit sem — ha csak azok meczáfólasát külön ezikkre nem takarítá meg magának? Csak azon egyszerű észrevételünket, hogy t. i. az 1841-ben kivitt 257,235 mázsányi gyapjumennyiséget, melly körülbelül 13 millió juhot tételez fel, olly annyira nemesítettnek nem tarthatjuk, miszerint annak közép becsárát az akkori kereskedési krízis tekintetbe vételével 80 p. ftra tenni lehetne — méltóztatott a' mindenhatóság csalhatatlan önértetének bélyegezni, — holott épen ottani ezikkünkbl kitétszik, hogy mi amaz észrevételnek különös fontosságát nem tulajdonítottunk! mivel a' gyapju vámbecsára (BollSchätzungsverth) már számos év óta előleg (in Vorhinein) volt 80 ftra kiszabva, mielőtt t. i. a' későbbi rendkívüli kereskedelmi balconjunkturák bekövetkeztek, — kitétszik hogy a' B. P. Híradó nehezen fogja a' t. közönséget a' fölöl meg-

győzni, hogy a' gyapjukereskedők gyapjunkat ez évek óta, minden esztendőben, tehát 1841. is, mikor annak ára tán 30%tel is csökkent, ezen vámbecsár - szabályzat' szerint valóban meg is fizették. *) — Mi bizonyosan nem akartuk, mint szerző ur mondja, szegénységünket szomorubbnak festeni mint a' millyen valóban — hanem a' hivatalos tabellás okoskodások meczáfólasába főképp csak azért ereszkedünk, hogy magunkat ne ámitsuk akkor, midőn mások kereskedésünknek csak képzelt activ állását törekzenek kimutatni. Hogy értekezésünkben a' közszegénységben 's pénzünknek kereskedési bal viszonyaink által okozott folytonos kiszívargásán felül, a' kifolyás több más csatornáit, millyenek a' különféle biztosító, mentesítő és vállalkozó társaságok, lotteriák, absentisták, a' küladósságok kamatai 's még több mást nem említettük meg, az eléggé hebizonyíthatja, hogy körülményink komor állását a' valónál sötétebb színekkel festeni sehogysem akartuk, miért is a' B. P. Híradó ezen észrevételt, valamint néhány helytelen kifejezéseit is megkimélhette volna, miután azok a' czáfólatot sehogy sem potolhatják, mellyet feleletében keresve sem találhattunk meg.

Somogyi közgyűlés. Febr. 1sőjén kezdett rendszerinti közgyűlésünket elnöklő alispánunk a' szokott üdvözlések után, főispán ur ő kegyelmessége azon levele fölolvastával kezdé meg, melly szerint néhai Véssey István helyébe a' marczali járásba főbírónak Véssey Antal ur helyettesítették, Botka Ant. tisztialügyészünk pedig tiszteletbeli főügyész és táblabíróvá, Botka Pál tiszteletbeli szolgabíróvá, és Cseremiczky Miklós udvari fogalmazó szinté táblabíróvá nevezetnek ki, — a' tiszteletbeli szolgabírónak kinevezetése ez alkalommal elfogadtatván annak hatásköre végzésileg szabott meg. — Ezután fölolvastattott ő felségének nm. Helyt. tanács útján a' hazában keletkezett társulatok iránt kiadott isméretes körlevele, mellyre közértelemmel következő értelmű végzés keletkezett: Ezen kegyes parancs tárgyalása folytán meg levén a' megyei KK. és RR. egy részben győződve arról, mikép hazánkban a' mindinkább fejlődésnek indult polgárosodás által, az anyagi és szellemi jöllet előmozdításával egy általános közjölletnek előállítása a' társadalmi téren többeknek azon egy közös célra való közremunkálásával természetes 's mintegy ösztönszerűleg is leginkább eszközölhető; és valamint egy részről alkotványos állásunknál fogva ugy vagyunk meggyőződve, hogy mindazt, mi fenálló törvényinkbe, és törvényes szokásinkba nem ütközik egyeseknek ugy mint ezekből alakult társulatoknak tenni szabad: ugy más részről ő felségének alkotványos felügyelési jogát, miszerint a' történetek közhatósági uton leendő fölterjesztésből legfelsőbb tudomására legyenek, kétségbe vonni nem kívánják; miért is megjegyezvén azt, hogy a' KK. és RR. köztudomására kebelökben olly társulatok, mellyeknek célja és iránya törvényekbe ütközölőg akár a' közre, akár egyesek vagyónára veszélyesek volnának, nem léteznek, ellenben ollyanok, noha ezek nem is középczélzatnak, mellyek a' honfiak jölletére irányozottak, keletkeztek a' megyében olvasó-, lóversenyi és casinói név alatt Kaposvárott és Szigetvárott, ezeken kívül léteznek a' honi védegyeletnek fiók-társulata is, mellyet mint anyagi jölletünk és iparunk kifejtésére üdvösen ható társulatot a' megyei RR. az országos KK. és RR. példájára is öszszegyűlekezési helyeül teremünk átengedésével is pártolásra méltónak ismérték; mindezen társulatok alapszabályit a' n. m. hótanács útján fölterjesztetni rendelvén, egyszersmind kijelentik, hogy alkotványos szerkezetüknél fogva az illy társulatoknak főnirt értelembeni alakulását fensőbb helyről nyerendő előleges engedelemtől nem föltételezhetik. — Borsod vgye levele folytán, a' törvényeknek e' honban divatozó különnyelvekre leendő fordíttatása iránt a' megyei RR. föliratni határozották, hogy megvénkben illy fordításra szükség nincs; különben is az illy fordításokat eszközölje bár azt kormány, ugy tekintik egyedül mint magány-vállalkozást, 's annak sem hitelességet sem hivatalos tekintetet nem tulajdoníthatnak. Indítványképen szönyegre jött, hogy kétségtelen hasznainál fogva illő volna a' megyebeli lekosoknak közelebb módot szolgáltatni takarékpénztárak jótéményi-

*) Azonkori saját tapasztalások 's a' pesti piaczon valóilag fizetett árak szerint maga is ezen hiedelemben van, valamint egyéb adatokra nézve is a' szerk.

beni részvehetésre, mi iránt kimerítő jelentéstétel végett egy választmány bizott meg. — A' megyei selymentenyésztés ügye kerülén elő, a' RR. szükségesnek ismerték azt biztosabb alpra állítani, miért is egy alkalmas egyedet szemelvéni ki, azt a' szükséges ismértek megszerzése 's tanulása végett a' Sopronban létező szederregylet intézethez utasították, gondoskodván a' kívántató költségekről is. — Helyén látjuk ez alkalommal megemlíteni azt is, hogy gyűlésünk folyama alatt Theindl Nep. János még nem egészen kilencz éves fia, atyjával a' veszprémi székesegyház énekesével nálunk megjelenvén zongorán művészeti kora fejlődésének 's idejét sokkal fölülmuló tehetségének olly kétségkívüljelét adá, hogy fölöle műértők is azon bizonyos reményt fejezték ki, miként ezen fia egykor mint kitűnő jeles művész fog egykor a' nagy világban fényleni, ohajtható hogy kellő kiképzésére atyjának szűkebb körülményeinél fogva — hathatós pártfogókra találjon. P. B.

Szombathely. Mielőtt a' mult hó végén tartott közgyűlési eredményeket vázolgatnám: meg fog engedni a' t. szerk. ha egy pillanatra visszatekintek a' Jelenkor 4ik számára 's azon durvaságokkal spékelt válasz írójának már egyszer megmondom a' szívemet valót. A' v i t á z ó ur hosszu czikkben keveset bizonyít ugyan; de annál többet gorombáskodik 's ez igen megbocsátható neki, mint-hogy szíves volt egy roppant problémát megfejteni, kijelentvén az on nagyszerű k ö z v é l e m é n y t a' Jelenkor fiatal 's azért természetesen igaztalan 's tudatlan!!! — vsi levelezőjének czikkeiről, melyly hogy éles legyen, bicskákval felezifrázva 's hogy dönthetetlen, csávakkal megtámogatva vagy on elannyira, hogy árnyékában bárki is kényelmesen 's vérmes reményekkel várhatja be a' jövőt. Kár volt azonban ezen közvéleményt önként nevé aláírásával nem hitelesíteni, mert, tudja a' manó! de egy kissé még is csak feltűnőnek látszhatik a' közönség előtt hogy ön — a' közvélemény organuma (?) — nem, 's én, kit elveim más sorsnak tettek részesévé, a' közvélemény (???) ellenében is ki merem tolni árva fejemet a' napvilágra. Szja, de ki tehet róla Uraim? csak úgy van biz az!.. Az illy miféle ember még is csak furfangos eszű 's már csak azért is szereti a' napvilágot, mert tudja hogy a' szunyog — különösen az ótott — árnyékban tanyáz 's itt mennykő-mód meg szokta csipni az embert. ... Én tehát a' napvilágon állok Uraim! 's a' kebel, melyet ön nemtelennek nevezett, büszke arra, hogy lelke tiszta meggyőződését mindenkor ki merete mondani, büszke arra, hogy a' miket mond — bár ezek nagy részben roszul alkalmazva adatának elő ön által — vérré vált elvből mondotta 's hogy szavainak meggyőződédszolgált alapul 's hogy mihelyt tudni fogja: Kivel van dolga, tüstint folytatandja a' harczt, melyre elve 's meggyőződése indítá őt 's melyben legyőzethetik ugyan, de hátrálni nem fog soha. Büszke önnek gorombaságira, melyeket meggyőződése 's elvei által érdemelt vala meg 's békes öntudattal türi, mint rég ismert jutalmát a' tiszta hazafiságnak 's megnyugszik önértében a' béketűrést tartván az erény legbiztosabb pajzsának, melyről minden irigy rágalom megtompulva sikamlík le. Igyekezzenék önöhöz hasonló embereknek nem tetszeni 's elvei által holtig okot adni önnek rágalmaira. De névtelen gorombáskodó ellen nem harczol, mert asszonytól kellene fegyvert kölcsönznie. Önnek engedelmevel azonban — ha nem gorombáskodik is — maga részin látja az igazságot; mert erről neve kezeskedik. — Ellenkező esetre, ha tudniillik kibuvandik ön a' napvilágra: bennem emberére találand 's ígérem, hogy mind ön mind elvbarátim nevével ellátott válaszra számíthat.

Most már áttérek közgyűlésünkre főispáni-helyettes ur megnyitó — beszéde után követeink leköszöntek 's az első röviden vázlatát adá az országgyűlés folyamának 's megemlékezett a' teendőkről is, kiemelvén különösen azon nyomasztó állásunkat, miszerint befizeti a' szegény adózó tartozását; de annak hova fordításáról felelős miniszterség által nem biztosítatik. A' haladásnak egyik legnagyobb akadályul hozá föl azt, hogy országgyűlésünk mindedig rendezve nincsen. Lefesté azon nyomasztó állást is, melynek sorsosává ön követtársával együtt az által, hogy a' főbb kérdésekben, melyektől a' nemzet jövője leginkább föltételezve volt, a' megye hozzájárulása által a' hon jövőjére nem munkálhatott stb. Felolvas-

taték ezután az írásban beadott követjelentés, mely a' már eléggé ismert eredmények körül forogván terjedelmes följegyzést nem igényel. Egy nemes keblű gr. emelt ezután szót 's megemlíté többi közt, mikép az országgyűlési eredmény csekélységének okát nem a' megyei követekben hanem a' felső táblában kell keresni 's felszólítá a' megyei RRket, hogy miután az országgyűlés irányát részint az időszaki sajtó részint a' megyékben virágzó nyilvános élet alkotja 's cselekvőségét az itt kifejtett szellem lengi által 's ő az időszaki sajtótól a' jövő országgyűlésig keveset vár 's így a' politikai élet fejlesztése 's folytonos mozgásban tartása egyedül a' megyei municipiumokra hanyatlott vissza, adnak ki a' beadott követjelentést egy választmányának, mely fontolóra venné: mi volna már most az abban foglaltak nyomán mindenké előtt teendő? „Most a' törvények felolvasatása után K. I. tb. kelt föl. Szerintem hozásunkba befolyanak a' statusok főRR, 's a' kormány 's midőn ezek működési eredményéről itéletet akarunk hozni, tudnunk kell: mit tett az országgyűlés 's mit kellett volna tennie? Ennek rövid előszámitása után áttért az akadályokra 's miután az alsó táblát nyomos szavakkal kimentette, a' kormány felett mondá ki véleményét 's nézete szerint: „a' kormány a' francia forradalom óta szívből ohajtja az alkotmányos utat 's ha néha eltért is, azt megbánta 's mennyire tettett jóvá tehetni, megtette 's ez által alkalmat nyújtott arra, hogy egy független 's honáért szívből lángoló polgár — ha a' kormány ez uton marad, mellette is emelhesse szót. De a' földi tábla az, melytől jő az akadály, ám de miért? — legyünk igazságosak — mert mindenké a' mit tesszünk, az tünik ki, hogy a' felső táblát egészen elakarjuk törölni. Nem akarok — folytató — senkinek kellemetlenséget szerezni; de az egyedi érzéseken túl kell emelkedni az embernek, ha honja jövőjéről van szó.“ Szóla szerint „a' földi táblát, melynek tagjai birtokában van a' haza igen nagy része 'sat. 'sat. nagy zavar nélkül megsemmisíteni nem lehet. 'S azt hiszi, hogy, „míg a' haladási párt az ő megsemmisítettségére tör 's ők éltöket védni kénytelenek: addig egyetértés e' honban nincs, addig üdves törvények nem létesülhetnek. 'S mi lehetne e' részbeni kibonyolódásunkra a' fő vezéreszme, az tudniillik, ha a' vég nélküli okszerűségben hiányzó aviticitást 's az aristokrátiát kisebb körre szorítjuk, ha egy bizonyos szabály fideicommissumot állítunk fel. De ez természetesen csak úgy sikerülhet, ha ezen eszmét a' kormány is felkarolja. Poroszországban ugymond, haszontalan iparkodtak aristocratico-monarchico — demokrátiát felállítani. — Magyarorszában még megvannak az elemek: ragadj a' kormány, ragadj a' fő aristokrátiát, mert két évtized mulva lehetetlen lesz a' létesítés, valamint lehetetlen volt Poroszországban. 'S ha ezen eszmét a' főaristokrátiát nem képes életbe hozni, akkor szálljon sirba, hogy a' nemzet átka sirjára ne hasson. — Ezután kiemelé nádor ő fensége érdemeit is 's neki köszönő — felirást indítványozván pártolá az előtte szolt grófnak azon indítványát, miszerint ő felsége országgyűlés minélelőbb tartására kéressék meg.

Többek felszólalta után a' felírás elhatározott azon kéréssel, hogy ő fensége a' nádor az országgyűlés minélelőbbi megtartását ki eszközölni kegyeskedjék. Tovább 's élénken folytat még a' szónoklatok majd helyeslő, majd elégedetlen érzelmeket fejezte ki az országgyűlési eredménye fölött. 'S mind ez nyilvános bizonyítványa volt annak, mikép e' megyében igen sok morális életerő vagy on, mely kétségen kül visszafogja ezt helyezni előbbi fényes állásába. Figyelmet érdemlő vitakozások történtek még az egyeteket tárgyzó intézvény felett, sokan ezt egyesesen a' védegyeletre czélzónak vélték, míg mások azon hiedelemben voltak, hogy ezen nyilvános 's már az országgyűlés által törvény pajzsa alá helyezett egyelet a' nélkül is van sőt kell a' kormánynak tudomásának lenni, miután az országgyűlési határozatok diplomatikai hitellességgel bírnak. Sokan ezen előre eltöltő intézkedést alkotvány-ellenesnek tartván méltó indignatioval fogadták sat. sat. míg végre V. J. azon indítványban nyugodtunk meg, hogy nem kell felhasználni előre az okokat, legyünk mi is, mint a' kormány, circumspetusok 's írjuk meg, hogy „olly egyletek, melyek törvény által tiltatvák, megyékben nem léteznek 's ha léteznének, azoknak feljelentése a' megye köréhez tartozik, mit ez a' nélkül sem mulasz-

tana el sat. Megyénk a' gyorsírást illetőleg sem felejté el hivatását, igen is átlátván, hogy ha a' nemzet biztos 's szilárd alapra kívánja alkotni jövődjét, a' nyilvánosságot, mint az igazság garantiáját, szabadságának lelkét 's fejlődésének leghatalmasb tényezőjét virágzásba kell hoznia 's miután erre egyik legsikeresebb módnak a' gyorsírást látja: tanítószéket állított 's pedig a' nemesi pénztár rovására, mely tanítószék betöltője a' derék Lukács János leendő. Reméljük, hogy e' nemes példát a' többi megye is követendi annyival inkább, miután a' szabadabb nemzetek a' gyorsírást mindenkor a' közszellem életelő 's fejlesztő elemének tartották: Anglia képvisleti rendszerének kifejlésével új mező nyitott ennek is 's Franciaország maig is fájlatja, hogy 1789ben még nem volt embere, ki a' hatalmas szavú Mirabeau néhány meleg szózatát megörökítette volna sat. A' közgyűlés többi nevezetes oldala it mellőzve most elégnék látjuk megemlíteni, hogy a' polgári osztályból is thírak választattak 's 10zen a' lelkes tolnai követ példáját követték 's ezt nem Széchenyi sem senki ember fiának tanja után, hanem tulajdon meggyőződésből. — A' közgyűlés első napján nagy lakoma adatott a' polgárok által, hol minden szabadelvű megyénkből szívesen látatott. Voltak szomszéd zalamegyeiek is. A' felköszöntések nem maradtak el, melyekkel a' nép az alkotvány sánczai közt üdvözöltetett. — Ezen napokban adattott színészeink által Vahot Imre „Védangyal“ című 1 f. v. vigjátéka 's köz tetszésben részesült. Szelestey.

Budapesti napló. (Martz. 6kán.) Igazán meglepettünk, midőn D. M. nemz. színházunk egyik jeles reményét, derék fiatal énekesét, alig pár havi műtázásából hirtelen visszatértek hallottuk. Némelly könnyelműek most kétségbe vonják: hogy a' ki megér, üdvözül. — Egy fiatal uri ember nagy panasszal járult előnkbe hogy őt az utcaz — gyerkőczök gyakran 's nagyon ostromlák koldulgatásaiakkal: hogy a' bajon segítsünk, természetesen a' városi kapitánysághoz mint rendőrségi főnökhöz utasítók őt bajorvoslás végett; hogy ha valódi árvák: gondoskodás alá juthassanak, ha pedig naplopók 's hazug kéregetés alatt könnyelmű tékozlók: rendbeszedesenek. — Most nagyon foglalkodtatja az embereket az idő változékonysága, mely majd a' siránkozó, 's ismét szeliden mosolygó hölgy, majd a' zordon, jégkeblű, 's néha viharosan kitörő férfi szerepét játsza; — és ez olly rögtön egymásután, hogy némellyek kételkednek a' muló évszakot valódi télnek nevezni, míg mások főleg fátlal didergők a' tavasz érkezését alig várják. Annyival, hogy Dunánk jége nem igen olvadoz, legfőljebb lassu emelkedése ittott egyiké parti jégdarabot kanyarint el, sőt már többször tapaszaltuk mintegy ujjalag zajlásra készülését; a' jég az uj hidon fölül áll, alul pedig tördelt rétegek szakadoznak el a' parttól; a' ki- 's beszállási révek körül ez alkalommal némi rendet tapasztalhatni. A' föld fagyának mint mutatkozik jelenben késő bontakozása miatt már is ag zódik sok szántóvető gazda, hogy a' tavasz késő nyílása miatt elkésik vetésével — de fejté esővízja sok marhatenyésztő is, főleg kinek középszerű mennyiségnél nem többet, v. még kevesebbet juttatott a' mult nyári kasza, mivel huzamos takarmányozás a' nem fölőleglő aligha nem valósítatja rajtok is a' régi jóstapasztalást az idén: fényes volt gyertyaszentelő, az izéket is szedd elő. Most is szakad a' legszaporább legsűrűbb helyekben a' hó, 's tegnap martz. 5kén hallottuk az első szánokat végig esőregyűzni utcaz:kon, hófúvatos előkészület a' tavaszra 's jőzsefűsárra! — Miként több közéleti, szinte irodalmi újdonság is várakozik a' vásári t. közönségre. Itt vannak a' titkok és nem titkok: készűlnek: a' „Farsangi iskola“, Restauratio egyik lapszerkesztőtől, 's a' genialis fiatal költő Petőfi S. János vitéz-e, sőt más művek is foglalkodtatják a' nyomdákat. — A' pesti izraelita közönség 200 pengő forintot adakozott az éhséggel küzdő árvaiknak: ismét egy szép tény, melyhez az emberiség külön vált osztályai közelitenek egymáshoz. — Örvendő szemtanuúi valánk, miként a' magyar kir. tudományos egyetem valóban hivatalos nyelvül használja a' magyart; mit leginkább a' hirdetésekben tapasztalhatni; 's némelly tudományosakból nyilvános vitakozásokon. Sajnos azonban, hogy a' nyilvános orvosi védleteknek (defensio) még mai napig sem juthatott azon dícsőség, hogy hazai nyelven tartásuk vitátsaikat; pedig tagadhatlan, hogy a' gyógytani nyelv közéletünkbe átszivárogván szemléletmást gyarapítaná nyelvbéli művelődésünket, 's nem kellene különösen szépneműnk ajkairól olly izetlen nyelvgyűlevész-mondatokat hallanunk, mihelyt egy kis egészségi változásról van szó. — Középpületink kül árvasága szemünk előtt lebegvén, nem hallgathatjuk el, mi visszatetsző 's nyomasztó állapot, hogy az egész orvoskari épületben nincs egy valamirevaló hallgatóterem 's a' mely tágash volna, már roskadozó félben van; hiszszük hogy nemesak magunk örülnénk, ha hébehóbai felszólalásunk egy kis sükert is teremne. — Egyik derék színészünk Fácny Lajos mult szombaton tömött színházban adattott jutalomjátékokor nem kevesebb díszes mint becses megfizetetésben részesült, a' rá hullott koszorúk közt egy kis kegyalaktól vevén a' számára nyújtott emlékdíjt. Ez este mind a' darab „Don Caesar de Bazan“ jelessége, mind kedvszerű előadása miatt élvezetes volt. Igen feltűnő a' nemzeti színházban azon egy idő óta kel-

lemes alkalmazkodás a nézők részéről, miszerint tulzó kedvesapongásokat, miről a magyar közönség ez előtt olly igen, és sokszor méltán el volt híresztelve, nem igen tapasztalhatni; mi ha illy szép illedelmi modorban marad, elmondhatni, hogy e' közmulatóhely valódi művelt közönséggel díszelhetik.

Ipáregyesület. Folyó hónap 6kán, azaz esü-törtökön este 6 órakor, a' mechanikai szakosztálynak vé-leményező ülése fog tartani, melyre minden érdeklött megjelenésre szívesen meghívatik. Martz. 4kén 1845. Csanády jegyző.

A' Magyar Gazdasági Egyesület az idei tavaszi rendes közgyűlését f. é. mart. 17kén Pesten a' nemzeti casinóban fogja tartani, melynek főtárgya az egyesületi flókok egygyéforrasztása módjának vég meg-állapítása leendő, — azért is e' közgyűlésen valamint a' már fenálló flókok képviseltetése, nagyon kívánatos, ugy az Egyesület minden rendű tagjai minél számosabban megjelenjen kéretnek. Pesten febr. 26kán 1845. Török János m. k. mint a' m. gazd. egyes. titoknok.

A' Kisdodová intézeteket M. O. terjesz. Egyesület, 1845dik évi martzius 9kén délelőtti 10 órakor t. Pestmegye háza nagy teremében folytatva tartandja ez idei rendes téli közgyűlését; melyre a' t. cz. alapítók, részvényes tagok és minden ügybarát szívesen meghívhatnak. Stuller Ferencz, egyes. titkár.

A' pestmegyei gazdasági flókegye-sület különösebben a' „középponti gazdasági egyesü-let“ által czélba vett reformba illó organicus flókokat tárg-tyazó tervezetének megvitátása végett f. martz. 15kén d. e. 10 órakor, Pesten a' nemzeti casino kisebb teremé-ben rendkívüli közgyűlést fog tartani, melyben a' r. ta-gok minél számosabban részt venni annyival inkább ké-retnek, minthogy a' tervezet elfogadása a' Flók szer-kezetének módosítását feltételezi. Kelt Fótton martz. 1jén 1845. Ploetz Adolf m. k. egyesületi titoknok.

Kegey alapítvány. A' közelebb mult nyá-ron elhunyt b. e. néhai széki gr. Teleki Zófia özvegy gr. Teleky Jozsefné gyermekei 's illetőleg örököszei széki gr. Teleki Domokos, gr. Teleki Julianna b. jénői Tisza Lajosné, gr. Rá-day Gedeon megboldogult gr. Teleki Borbála férje, gr. Teleki Zófia ifj. gr. Bethlen Jánosné és zekjfalvi Zeyk József elhunyt gr. Teleki Jozéfa férje üdvezült kedves anyjok emlékét annak élte folytában tanusított nemes lelkületével megegyező-leg örökítendők a' szándékosan kikerült költségesb temetés fölthetők kiadását 1000 pengő forintban az ev. ref. m. egyházi fótanács pénztárába állandó tö-ke gyanánt letenni kegyeskedtek olly czéllal, hogy ez öszszegből 400 p. frt. évenkinti kamatja mult év-ben itt Kolozsvárott az ugynevezett Trencsinvárbán fölállított kisdodová, 600 p. frt törvényes kamat-ja pedig a' hídelvei népiskola gyámolítására fordít-tassék; hatalmában állandván a' m. egyh. fótanács-nak a' nevezett intézetek valamelyikének törté-nhető elenyésztével, a' fenirt öszveg kamatját e' vá-rosban létező más népiskola hasznára fordíthatni. Béke lebegjen az üdvezült széplelkű grófnó porai fölött! 's áldás a' nemeskeblű alapítókra, kik felül-e-melkedve e' kor még most is nagy részben divatozó előítéletén, mulékony fényű végűnnepegy helyett maradánc emlékekkel tisztelék meg szeretett anyjok emlékezetét, melly hazánk legsürgetősb szükségét tevő népnevelési ügy fejlődésének évlapjain, 's a' javadalmakat élvezendő nemzedékek halájában ö-rökre élni fog! E. H.

A' magy. gazd. Egyesület részéről ezen-nel közhírré tétetik, hogy f. é. január hava 2kán tar-tott közgyűlésében báró Wesselényi Miklós indítvá-nyára, 's több ügybarátnak adakozásai következtében 18 darab aranyból álló jutalmat tűzött ki olly érteke-zésre, melly szintolly népszerű, mint kimerítő utnu-tatást legfőkélemben ad gyümölcsaszalásra a' leg-ézszerűbb aszaló-kemenczék és készületek rajzaival, lényegesen megkivántván, hogy a' különféle gyü-mölcsfajok aszalásának szinte különféle módjai kö-zött az annyira kedvelt sopronyi (aszalt) gyümölcs-készítésnek ismértetése is foglaltassék. — Minél-fogva dolgohoz értők és szakemberek ezennel felszó-líttatnak, e' feladásra minél számosabban pályázni, 's névrajtjok jelleggel ellátott értekezéseiket alulirtoz legfeljebb augustus utolsó napjáig beküldeni.

Ez alkalommal egyszersmind szerencsénk van köztudomásra hozni, hogy 1) a' „Gazdasági Kis-tükör“ harmadik kiadása már a' sajtó alól kikerült, 's a' titoknoki és előadó hivatalokon kívül minden hítelek könyvkereskedőnél 20 p. kron megsze-rezhető; — hogy 2) a' középponti országos főiskolából részvényes urak a' legnemesb barackfajok közül 10 p. krjával még folyvást tetszés szerinti mennyiségben rendelhetnek. Idegeneknek darabja 20 p. krjával árul-tatik. A' pesti józsefnapi vásár szállításokra könnyű alkalmat nyújt. A' fajok névjegyzéke a' titoknoki hi-vatalban kapható. — 3) A' budai országos szőlőisko-lában gyökerez és sima vesszők e' tavasszal még az eddigi lajstrom és árjegyzék szerint árultatnak. A' megrendelés azonban készpénz-fizetessel együtt az előadó hivatalban (Hatvani-utca Ilkey ház. 2dik emelet) Fényes Elek urnál történhetik. A' szőlőisko-

lában semmiféle rendelés el nem fogadtathatik, 's nem vétetik tekintetbe. — 4) Az Egyesületnek azon t. cz. tagjai, kik aláirt részvényeikkel vagy kamatjaikkal a' lefolyt évekre tartozásban vannak, ezennel tisz-telettel kéretnek illető tartozásaikat minélelőbb le-róni, mire a' közelgető pesti vásár szinte kényelmes alkalmat nyújt. A' pénzeket elfogadja egyesületi pénztárnok Kossalkó János táblai és váltó ügyvéd ur a' bálványutezai Urményi házban. Pesten, február 26án 1845. Török János, mint a' m. gazd. Egye-sület titoknok.

Amerika.

Cambria gőzös febr. 13án érkezvén a' liver-pooli kikötőbe Újyorkból jan. 31éről nevezetes új-ságot hozott. Texas kérdését t. i. daczára az igen szétágzó ellennézetek 's nehézségeknél, mellyek létesíthetlenségét vitaták, a' congressus kedvezőleg döntötte el. Jan. 29én Washingtonban a' képvise-lők háza az érintett kérdést vevé tárgyalás alá, a' kétes eredvény legfeszültebb várakozásban tartá a' hallgatóságot; érdekes viták után a' tárgy szavazás alá bocsátatott. Szavazók száma 218, ezekből a' bekeblésítés mellett 120, ellene 98 nyilatkozott. Ha-sonló élénk vitatkozások folytak az Oregon-vidék kérdése fölött, 's alapos remény van, mikép a' con-gressus nem tekintve Anglia igényeit az egyesült tartományok hatóságát erre is kiterjesztendi. Penn-sylvánia statusadóssága kamatjait febr. 1én mint fi-zetési határidő, csakugyan nem fizette ki, habár Porter kevéssel előbb ellenkezőrül igyekezett is az illetőket meggyőzni.

Mexicóból érkezett hírek hasonló fontos-ságúak, de forrásuk nem egészen hiteles. Különö-sen Tampicoból jan. 14éről jelentik: hogy S. Ana az appani téren nem messze Pueblától Paredes és Bravo taborával megütöközt. A' harczt mind két oldalról férfias elszántság 's dühös bátorsággal kü-zdöttek. Ez ütközet eredménye lön: a' fölkeltek győ-zelme, és S. Anának tökéletes megveretése. 500 harcztos maradt a' csatatéren, Santa Ana megfu-tott, de szaladása közben a' győzők elfogák. E' hir valósulásra vár, annyi azonban bizonyos, hogy a' res-publica minden tartományra egyhangulag a' dicta-tor ellen nyilatkozott; e' nyilatkozathoz csatlako-zék a' Mexicóban tartózkodó diplomata test is, melly francia követ b. Alleye de Cyprey vezetése alatt az ideiglen kinevezett elnöknel Herreralán újévi tisz-telkedésül megjelent.

Spanyolország.

Madrid febr. 14. néhány nap óta a' madridi la-pok bizonyos kellemetlen jelenettről értekeznek, melly Victoria herczegné és Soto-Mayor hg lon-doni spanyol követ közt fordult elő. A' herczegné t. i. szokása szerint templomba szándékozván menni ajtónoknójétól nagy meglepetés közt kelle hallania, miként ez a' spanyol követtől parancsot kapott asz-szonyának jelenteni, hogy a' tribünre (emelvényre) ülnie tilos. A' hgné megütöközék ugyan e' szokatlan parancson, mind a' mellett büszkesége hódolást nem engedett, hanem elment az egyházba, bátran lépett a' tribünre, 's ott a' spanyol követ mellett helyet fog-lalt. Midőn az isteni szolgálat elmúlt, a' sértett hgné a' francia követné, és a' diplomata testhez tartozó többelölő hölgy jelenlétében következőleg szólítá meg a' spanyol követet: „Marques! nem hittem volna, hogy Victoria hgné idegen orsz. ban a' spanyol követ által illy méltatlan bánásmódban részesíttessék. Mi-dőn ezen kápolnába léptem, mellyet másfél év óta lá-togatok, 's hol ülőhelyemet fizetem, egy szolgánom által jelentetett, hogy a' bemeneteltől eltilítatom a' spanyol követ által. Bámultam a' lovagiatlanságon, hogy az érintett ur irántam mint hölgy iránt nem le-hete olly gyöngédséggel a' mondott tilalmat levélke által tudatni. E' lovagiatlanságot tudnia kell az egész világnak, mert Victoria hgné sohasem sérté meg a' méltányosságot, mellyel mindenki iránt köteles.“ A' követet e' szavak az elsápadt némaságig leverék. Midőn Espartero megtudá az eseményt, következő iratát küldte a' követhöz: Midőn ön ma a' spanyol ká-polnában megjelent, Victoria herczegné ön által érzékenyen sértetett meg. Soto-Mayor hgné e-zen viselate helytelen lovagiatlanság volt. Ez azon vélemény, mellyel van Victoria herczeg Soto-Mayor hg iránt. Ezen levelet Esparterónak segédítzte Gurrea adá által; a' követ válaszolt 's ha némely hir-lapoknak hitelt adhatni, válasza irására több mint félnapot fordított, olly nehezék voltak a' vádpontok mellyekre mentegetőzést szerkesztenie kelle. — A' corteshen élénk surlódásokat idéznek elő a' papi jó-szágok visszadatását tervező javaslat fölötti viták:

A' győzelem végre is Rómáé, melly habár lassan, de jól kiszámított politikájával mégis czélt ér. Különös, hogy a' papi javak visszaadatásában legbuzgóbbak azok, kik hajdani elfoglaltatásukon leginkább erő-ködeket. —

Spanyolországban legújabbán 10 angolmérnök jelent meg tervet készítenő a' hely színén: az or-szág nevezetesb pontjainak vaspályákkal behálózása végett. Már is 7 vonalról van szó, miknek 1850ig elkészülve kell lenniök.

Anglia.

(Folytatása Peel budget-feletti előterjeszté-sének.) Vannak alapokok, mellyek ösztönzenek ten-gerészetünk számára tetemesb pénzajánlást kíváni. Ezen alapokok rejlenek azon mind inkább kívá-natossá vált védelem szükségében, mellyet a' világ minden részeire kiterjedt kereskedésünk, az afrikai oceán és chinai partok kikötőiben állított 3 hajó-állomási építvények igényelhetnek. Jövő évre 4000 matrózzal többet javaslok tengerészetünkre fordít-tatni, mint a' mult évi budgetben kívántatott. Ezen erőnagytás czélja nem hadakozás, vagy hatalmas-kodó megtamadások, hanem kereskedésünk védel-me, 's a' béke-fentartás. E' czélra adandó költségek összege tesz 184,000 f. st. Ehez még határozatké-ppen kimondatni akarjuk, hogy állandón 8—9 sor-hajóból álló tengeri erő legyen a' kormánynek köz-vetlen rendelkezése alá engedve, ekkép gőzhajó-zásunk javulna és szaporodnék. Mind ezekért — ide értve a' tengerészeti költség pattantasság költségeit is — az egész tengerészeti költség körülbelül 1 m. ft. st. hág. Ezen kiadási költség szaporodást a' jövő év jö-vedelmei födözni fogják, habár a' jövedelmi adó tar-tósságát a' ház azontulra nem szavazandá is meg, melly nem reménylt esetben a' következő 1846j7 eszt. szembetűnő deficitet szenvedend. A' kérdés, mellyet ez ügyben a' választmányhoz intézendünk, következő: akar e' a' parlament hasonló vesztesé-ges helyzet által meglepetni a' nélkül, hogy eltávo-ltítására lépéseket tegyen, vagy azt 1846ig meg-előzni? Ö fels. kormánya ugy vélekszik: mikép nem eszélyes dolog az ország jövő állását hasonló körülményekben figyelmetlenül hagyni. A' miniszterség tehát következetesnek tartja a' jövedelmi adót hosz-szabb időre tervezni. Ezután Peel a' fölvetett kérdés azon pontjára tért át, melly kifejté: mikép fog hasz-náltatni a' statusbevételei fölölseg azon esetre, ha a' jövedelmi adó megtartatik? ezen fölölseg levonva a' tengerészeti költségeket, 1846. april. 5kén teend 3,409,000 ft. st. A' jövedelmi adó megtartatását, folytatja szónok, — nem tervezendők, ha azon meggyőződés nem táplál, hogy e' ház szem előtt tart-va kereskedési jöllétünket, az ennek megalapítására szükséges rendelkezéseket el nem mulasztandja; 's ezért a' kormánynek a' jövedelmi adó megtartása mellett nézetet terjesztem elő. Ha a' jövedelmi adó megszávatatik, akkor a' miniszterek be-lőle azon jövedő hasznat is jósolják, mikép az ezen kísérlet által létre ebredő általános jöllét könnyen pótlandja majd azon hiányokat, mellyek bekövetkez-nek a' jövedelmi adónak majdani eltörlése által. Mind-azáltal a' miniszterség bizonyos adózáso k eső-kentését javasolja, mellyeknek kezelési költsé-géi tulhaladják jövedelmzésőket. 1ör is azon adó-zási fajokra térek át, mellyek kapcsolatban állnak a' vámokkal 's a' ház elé czukorvám törlesztési javas-latot terjeszték elé, melly vámkedvezés mindenfajd czukorrakivevén a' finomítottat, kiterjesztetik. E-után szónok egyes czukorfajok részletes megneve-zésire tére át, mindenütt határozottan nyilatkozván a' vámesőkentésről, a' melly egészben, mintegy 10 shil. jövedelmezend mázsájától. Majd számtanilag mutogatá a' folyó évbéli czukorvám kiterjesztetik, a' czu-kor vételára is esökken fontjától 1¼ — 1½ pennyig. A' hiány, melly a' jövő évi bevételekben a' czukor-vám-csökentésből következik, mintegy 1,300,000 ft st. fog tenni; de ezen hiány jóval pótolva leendő az által, hogy az említett czikk olcsóbbsága miatt ke-lendőbb piac nyitattik. Már az 1842ki tarifában a' kivitel czikket vámdíját kevés kivétellel megszü-ntettem; mostani javaslatomban pedig minden kivi-teli czikket — nem véve ki a' kőszent sem, vám-mentesnek nyilvánítok, reményelve, hogy a' kő-szénbányák tulajdonosai hasonló kedvezményben ré-szesítendik a' népet, jutányosabb árért szolgálva neki az említett czikkal. A' hiányt, mellyet a' kő-szénvám-eltörlés okozand, 120,000 ft. st. becüs-löm. Most azon vámokra térek, mellyek a' gyártásra

szükséges nyers anyagokat terhelik; 813 illyenmü cikket mutat a' tariffa, ezekből 430at vámmentesnek véleményezek, az e' miatt érendő bevételi hiány 320,000 ftra hág. Tovább javasolom, hogy a' gyárainknak olly igen szükséges nyersanyag t. i. pamut vám alól egészen szabadittassék föl; az ebből eredő bevételi hiány 680,000 ftot tesz. Vámbevételinkre vonatkozó több változtatást most nem javaslok. A' mi az accise-adózást illeti, — az ennek helyes- vagy helytelensége megvizsgálására kiküldött választm. értelmével egyezőleg annak tökéletes megszüntetését javaslom, mert egy kereskedő országnak mindig a' tulajdon-jövedelmezést lehetőleg könnyítnie kell. Hasonlag javasolom, hogy azon vállalkozók, kiknek eddig minden egyes cikk-eladásnál a' szabadíték-(patent) váltás 5 ft strbe került, ezentul egész évre általános szabadítéklevelet váltsanak 15 fontért, s e' mellett mindennemü cikket árulhassanak; mivel az illy foglalkozásu vállalkozók száma: 4000, ugya' patendij évenként 600,000 ft st. jövedelmezend. Végül javaslom az üveg-acéisa-eltörlesztést is, melly most a' gyári értékek gyakran 200—300 pctbe kerül. Más országokban az üveget semmi adózás nem terheli, s midőn e' tehermentesség országunk üvegyártalékira kiterjesztetik, meg vagyok győződve, hogy a' cseh üveggel — melly most az idevalónál jóval előbb áll — a' sükeres versenyt az ipar ezen terén is kiállandjuk; hiszem is, hogy az országunk az üvegadó-eltörlesztés nagyobb hasznára leend, mint volt az ablakadó-megszüntetés. Az üveg-adó-megszüntetésből érezhető bevételi hiány tesz 642,000 ft st. Előterjesztém a' ezikkeket, mellyek vámdíját csökkenteni akarjuk. A' közvetlen veszteség, melly a' statusbevételre általam ajánlott vámkisebbitések s adótörlesztések által mint szenvedő hiány nehezülend, egész összegben 3,338,000 ft stre megy, s így a' fenemlített 3,409,000 ft stget nagy részben fölemészti. Nem tagadom, hogy ezen általam előterjesztett finantzterv merész kísérlet, de azért habár eredményeért a' parlamentnek felelős vagyok is, nem rettegek a' kísérlet mérlegét kezembe venni. Azért ujjolag ajánlom a' háznak hogy a' jövedelmi adót a' következő három évre is szavazza meg, mert meg vagyok győződve, hogy több nevezetes cikkeknek vámmérséklése, mellyet az általam javasolt vám- és adócsökkentések okvetlen bekövetkeztetnek, a' jövedelmi adó terheinek nagy-

részét, ha nem az egészet is, pótlani fogja. Tán okosabb lenne, ha kísérletem próbájára hosszabb időt kívánnék, s nem 3 évet, de akarom, hogy a' ház egy illyenmü adózás tartóssága fölött szigorom ellenörködhessék. Reményem, hogy a' jövedelmi adó tovább a' következő három évben is mint létesítési céljának megfelelő ismértetik el; s megszüntetését csak a' helfogyasztás tetemes öregbülése és segédforrásink észrevehető kifejlése siettetethetné. Tervemet előadám, s ajánlom annak komoly tárgyalatását, azon említéssel, hogy annak megajánlása a' müpar emelkedését s iparúzó szorgalma ébresztését haladéktalanul eszközöndi, s belőle a' nép minden osztálya, földműveléssel ugy, mint kereskedés s gyártással foglalkozók közvetített vagy közvetlen hasznat meritendnek, s így jóllétüket s az élet kellemét arra mint biztos alapra építendik. Végül reményem, hogy a' ház előadott tervemet nem sietve vagy szemelvénykép tárgyalandja, hanem elfogva az egészet, a' részletek megvitatásiban nézeteit szorosán a' tárgyra szögzendí, s így mondja ki fölötte határozatát, mellynek én bizodalmas homlokkal nézek elibe. „Ekkor Peel az ellenzék hangos tetszése közt helyet foglalt, holott a' ministeri párt nem a' legnagyobb tetszést nyilványította. Nem sokára egy szónoktól fölszólíttatva kijelenté, hogy javaslatát még most tárgyalatni nem akarja, de hétfőn föbb alapjait vitatás alá vétetni kívánja.

Franciaország.

A' kormány által kívánt titkos költségek fölötti viták febr. 20án vevék kezdetüket. Ezeket megelőzte Lherbette folyamodvány-benyújtása, mellyben Drouinnek kormányszolgálatból elbocsátatása panaszoltatik; a' már már kítőrendő viharokat azonban megelőző Guizot illy értelmü nyilatkozata: leíretetlen kormányozni, ha egy ministernek nem áll jogában olly hivatalnokot fölmenteni hivatalától, ki — mint képviselő minden tárgyalás alá került pont és indítvány fölött az ellenzékkel tartva a' kabinet ellen szavaz. Ezután de Larey megnyitá a' titkos költségek fölötti vitákat; szónoklatában a' minisztertség kívánását létesíthetnek állítá, felhordá a' kabinet minden politikai eszelekvényit s általok a' titkos költségekkel visszaélést igyekezett kideríteni. Több szónok ellen-és mellett-nyilatkozatai után az ülés elosztott. — 21én ismét a' titkos költsé-

gek tárgyalattak s be is végeztettek. Liadières beszédet tartott, mellyben a' mart. 1sőjei minisztertség politikáját támadá meg, állítván: hogy a' conservativ párt, habár az oct. 29iki kabinet megbuknén is, egy új kormányt nem képes támogatni. „Mit sem akarok apr. 15éről hallani. Én tisztelem Molé-t, de nem követőt.” Az igen szétágzott viták összeszítése végett Boudot következő értelmü módosítványt terjesztett elő: A' belminiszter az 1845iki titkos költségek födözésére 975,000 fr. hitelt szabadított föl. E' módosítvány mellynek tárgyalásánál a' színezetökben többfelé ágazó pártok is egyesülni kezdének, megzavará a' miniszterseget, mert ez 1 millió frankot kívánt, a' módosítvány 25 ezeret ebből lehuz, melly ha keresztül megy, vagy ha kevés szótöbbséggel elfogadtatik is, a' minisztersegenek nem marad egyéb tennivalója, mint lemondani. — A' kedélyek illy hangulati közt a' már eléggé megvitatott tárgy szavazat alá bocsátatott; először módosítvány é, vagy nem? Szavazók száma 434, a' módosítvány mellett 205, ellene 229, a' miniszteri többség 24. Ezután a' javaslat maga bocsátaték szavazás alá, s az 1 millió frank titkos költség 217 szóval 41 ellen megajánlatott. Ez utóbbi szavazat alól az ellenzék több tagjai elvonultak hogy a' kellő szám ne legyen meg, s így bukják a' miniszterseget; az ellenzék hasonló eszelekvék a' választfelirati szavazás alkalmakor is. — Páris város budgetje következő évre 46 millió fr. bevétel, s ugyanennyi kiadásra határozottatott. A' bevétel rovatai közt első az octroi-jövedelem 30 1/2 millió fr. a' kiadás rovatai közt legnagyobb a' rendőrségi 10 3/4 mill. és az újdondan tervezett nagyszerű építések 8 mill. fr. — Oranból febr. 10éről írják, hogy Sidi — Bel — Abbas onnét 18 lieue távolságra f e k v ő állását egy csapat bennszülött megrohana, de habár bejutniok alszín alatt sikerült is, minthogy megjelenésök okaula' parancsnokkali beszélgetést adák — azért még is midőn fegyverre keltek, sikerült az őrségnek az általános vészt 30 ember-vesztéssel elhárítani; a' bejárások mindenütt elzáratának, s a' támadók számra 58-an lekonzoltattak. — E' szerencsétlenek Uled-Slimon törzsbeliek voltak, kiket bizonyos marabut büvölt el azt hárdetve, hogy Marokkóban Abderrahman a' francziákkal kötött békéje miatt letétet s ennek követője küldötte marabut Algirből a' hitetleneket kikergetni.

ÉRTESÍTŐ.

Engländer H. és társa tisztelettel jelentik, hogy se-lyemk elme-kendő- és divatszalog-gyárakban már megkezd-
dették a' rendes munkálatok, mi által az illelő gyártaludonosak azon kellemes helyzethez jutottak, miszerint már a' legközelebbi József-vásárk or mind a' tisztelt közönségnek, mind különösen kereskedési ügyfeleiknek a' fönnevezett hazai gyárneműekkel lehetőleg jutányos árért szolgálhatándnak. Nagykereskedési gyárakhelyök Pesten az új vásá-
rtéren Burgmannféle házban vagyon. 1-3

Hartleben és Altenburger
könyvárusoknál Pesten
(váci utca 437 szám)
épen most jelent meg és kapható
A' falu jegyzője.

REGÉNY
irta **Báró Eötvös József.**
Első füzet 1 forint per gó pénz.

Édes kötelességet hiszek teljesíteni, midőn a' hazai ipar körül tapasztalt alapos ismérőekkel páros szakmai képességet nyilvánosan méltányolhatnom alkalom nyílik. Régi szándékoztam egy szeszgyárt állítani, megemlékezve azonban a' család számtalan fajairól, mellyeknek főleg ez iparág honunkban ki van (tétve, halasztgatám tervem létesítését, míg nem rég sikerült t. cz. Str el i e s k e r E. urral a' tervezett vállalat iránt egyezésre lépnem. Mult évi júliusban kötött szerződésünköl fogva nevezett ur utmutatása szerint hoztam létre mind a' gyárépületeket, mind a' szükséges gépeket s egyéb benső butorzást; ellenben a' vállalkozó ur kötelezé magát, a' később netán szükségesül mutatkozó hiányoknak saját költségéni pótlására. E' szerencsés egyezés következtében már mult évi novemberben nemcsak a' szükséges előkészületek be voltak végezve, hanem azon örömben is részesülék, miszerint a' gyármunkálkodás czelszerű kezdetét s zavartalan menetét szemlélhetém. Azóta a' munka egyre foly Str el i e s k e r ur szakértő kezelése s intézkedései mellett, s gyáram, melly más hasonló vállalatok irányában eszékynek mondható, nemcsak a' szerződésileg biztosított 40 hanem még ezt is haladva a' naponként 50 köből (100 pozsonyi mérő) burgonyát dolgozik föl olly sikerrel, miszerint e' szemre igen egyszerű gépezet segítségével naponként nem kevésb mint 700 iteze 36—37 foknyi borszeszt (20 1/2 akónyi 20 foku égettort) nyerünk. Ez eredmény láttára nem mulasztatom el figyelmeztetni a' hazai iparbarátokat, ne sajnálják a' fáradságot, mibe gyáram megtekintése kerül, hogy meggyőződjenek, miszerint mesterkéletlen gépkészület is czelszerű kezelés mellett képes kívánt sikerrel koszorózni a' vállalkozó fáradozásit. Asszonyrét Debreczen mellett jan. 1815 Z i c h e r m a n n Ignác mezéi gazda.

Jószág-eladás szabad kézből.

Néhai nagymélt. özvég Sch n e l l e r generalisnő született Daróczy Anna asszonyság örökösét illelő, következő javak szabad kézből örök aron eladók: a) Tolnamegyei Paks mezővárosban és határában egy uri lakház 6 1/2 holdnyi belső telekkel 7 1/2 hold szerűkert 230 hold szántóföld, 515 hold legelő és dézmas szőlő, két több száz akós borpinzéval ellátott présház, 8 hold erdő, 60 hold kaszáló, 29 hold szigeti kaszáló, 18 3/4 hold nádás, 6 kisházás jobbágy s körülbelül évenkénti 220 pengő forintos kisebb kir. haszonvétel. — b) Ugyan tolnamegyei Gerjen helységben 7 telkes, és kisházás jobbágy, eszéky erdő és kaszáló. — c) Szinte tolnamegyei úrdi és borjádi pusztákban 60 holdnyi uri birtok, szükséges gazdasági épületekkel. — d) Hasonlóan tolnamegyei Duna Sz. György helységben egy egész nemesi telek tartozványaival. e) Ugyan tolnamegyei Némédi helységben körülbelül 60 hold uri birtok, és 1 1/2 telkes jobbágy. — f) Fehérmegyei pötölei pusztában 100 g) Ugyan fehérmegyei dajni pusztában 35 hold birtok rész. — Bővebben értesülhetri Pesten Kovács István táblai ügyvédnél Zöldfautezai 300 sz. alatt, Paksan t. özvég Ignácné asszonyságnál Baranya megyei Somberg helységben az ottani uraságoknál. 2-3

Eggenberger József és fia

Könyvkereskedésében a' jövő Józsefnapi pesti vásáron megjelenend következő címü, Balásházy János m. t. t. társasági rendes tag által szerzett munka:
Elárult pályairat, második, taldalék-jegyzetekkel gyarapított kiadás.

A' tagosztály által létesíthető miveltebb gazdálkodási módok föllállításáról.

Fontosságát neveli ezen könyvnek a' tárgyismerők azon nyilatkozata, miszerint a' miveltebb gazdálkodási rendszer nek különféle módjai legnyomósabban vannak benne előadva, s egy új rendszer is, mit szerző „Rend ez e t t l e g e l ő j ü m a g y a r v á l t ó g a z d a s á g n a k” nevez. melly legtöbb körülményben alkalmazható magyar hazánkban. Egy bekötött példány ára 1 ft 12 kr p. p. 2-3

Uj csödhátarnap a' kolozsvári polit. tanszékre.

2255. 1845. A' kolozsvári fötanodában megürült Politika-tudománybeli tanszék elnyerésére a' pesti kir. egyetem előtt tartandó csödnök m. e. october 15dikére kitűzött s kihirdetett határnapja f. é. april 3kára tétetvén által, f. 1845. évben jan. 25dikán 2255. szám alatt keletkezett felsőbbi kegyes királyi helytartóságintendelet következtében ezen kitűzött újabb csödhátarnap közzététele ezennel köztudomás végett eszközöltetik. 3-3

A' nm. m. kir. udv. kincstár rendelkezéssel ezennel közhírré tétetik: hogy a' nagy-márosi uradalmi ser- és pályinkaház f. évi mart. á n délelőtt az ó-budai kir. kam. főigazgatói hivatalban tartandó árverés utján három egymás utáni eszten-dőre bérbe adandó.

Bérleti kívánók szükséges bánatpénzzel s egyéb megkivántató bizonyítványokkal a' fenkitett napon s helyen megjelenni hivatalosak. A' bérfeltételek a' fenemlített hivatalnál árverés előtt is megtekinthetők. Árverés utáni ajánlat nem fogadtatik el. 3-3

Dunavízállás: mart. 5kén: 5' 3" 3" a' 0 fölött.